

TANITÓBARÁT.

Havi közlö.

Megjelenik minden hó elején.

Előfizetési árak:

Fél évre . . . . . 1 frt.
Egész évre . . . . . 2 frt.
Egy oldal hirdetés . . . 5 frt.

Szeptember.

A lap szellemi és anyagi részét illető közlemények e cím alatt küldendők „Tanítóbarát szerkesztőségének Budapest, I. Lovasut 4. sz.” Kéziratokat nem adunk vissza.

Munkára fel!

A hazai tanítóóság, mely méltatlan sorsának teljes tudatával és már-már szomorú lemondással viselte terhét, egy jobb jövő küszöbén áll.

Átérezve helyzetünk nyomasztó voltát, s egyesítve az itt-ott felhangzó ohajtásokat, melyek nem annyira a tanügyi lapokban, mint inkább családi jellegű körökben és társaságokban nyilvánultak, f. é. aug. 19-én a nagyobb fővárosi lapok útján kibocsátottuk a következő felhívást:

Felhívás a hazai néptanítóósághoz.

Tisztelt Ügytársak!

A nyomor és az elégedetlenség panaszos hangjai zúdulnak fel az ország minden részén a tanítók között, kik nem bírják tovább tűrni, némán viselni helyzetük terhét.

A közvélemény részvétellel hallja e hangokat, és megbotránykozva szemléli a feltakart lepel alatt a haza szellemi munkásainak nyomorát.

Hát ez a népnevelők bére, jutalma?!

Hát nyomoruságra képesíti a tanítói oklevél a megszerzőjét?!

A nemzeti kultúra munkásainak ilyenét elhanyagolása csak vétkes lehet.

De ne vádoljunk: bizzuk ezt a közvéleményre, mely igazságosan, pártatlanul ítél.

Nekünk tenni kell.

A tanítók nyomora felemelte panaszos szavát és elhangzott a hazában.

Nem mozdult senki, nem ígérték helyzetünk javítását, ügyünknek pártfogója nem akadt.

Kell tehát, hogy magunk mozduljunk!

A néptanítók elhanyagolt állapota orvoslást, rendezést kíván; a jelen állapotokon csak új törvények, és a tanítófizetés rendezése, segíthetnek.

Foglalkozzunk őszi gyűléseinken kizárólag állapotunkkal, és készüljünk el idején a jövő nyáron tartandó egyetemes vagy ha a közökt. ügyi miniszter ur jóakarata addig nyilatkozni fog: országos tanítógyűlésre.

Azt a csüggeteg lanyhaságot, mely vezérembereinket elfogta, villanyozza fel egy jobb jövő reménye: eselekedjünk a magunk érdekében, mert az ügy fontos, és a kellő előmunkálatok nélkül kivihetetlen.

Fölkérem mindazon t. tanítótársakat, kik felhívásom tárgyában buzgólkodni ohajtanak, hogy ezt velem, az ügy továbbfejlesztése érdekében tudatni sziveskedjenek.

Hazafias üdvözlettel stb.

Ez a felhívás élénk visszhangra talált mindenütt.

Mert habár elismerték rólunk, hogy mi vagyunk „az igazi felső ház(*) a „nemzet első hivatalnokai(**), „kiknek kezébe adta Isten a nemzet, az ország sorsát(***) mégis oly botrányos, oly nyomoruságos állapotban hagytak bennünket sinylődni, hogy ezt a fizetett kormánylapok sem birták eltakarni Trefort tanügyi politikájának magasztalásával.

Bizony a magyar geografusok aligha tudják, hogy hazánkban a legnagyobb távolság a néptanítók és a közoktatásügyi minisztérium között van. Mert tizenhárom esztendő alatt a tanítók egyetlen feljajdulása, egyetlen panaszhangja sem jutott el Trefortig, különben segített volna állapotunkon.

De a mozgalom most oly együttesen oly egyszerre fog megindulni, hogy Trefort nem ignorálhatja többé ügyünket.

Igen tisztelt munkatársunk Tima Lajos volt az első, a ki megpendítette, hogy ne csak panaszkodjunk, de tegyünk is valamit. És a mozgalom megindult.

Most aztán a tanítóegyesületek gyűléseinek eredményétől függ minden.

Mondjuk ki határozottan: mit kívánunk?

És itt jó szolgálatot tesz nekünk Ember János ungvári igazgató tanítónak éppen most megjelent munkája, mely szintén a tanítók állapotával foglalkozik. Ő a következőkben foglalta össze a tanítók kívánalmait.

*) Jókai. — **) Hugó Viktor. — ***) Szatmáry K. A tanítókról mondá.

1. Egyelőre emeljék fel a tanítók fizetését 300 ról 400 frtra.
 2. Az ország minden egyes tanítója kapja fizetését készpénzben az adóhivataltól.

3. Kapjanak a tanítók ötödéves pótlékul a 400 frt. után 40 frtot, vagy ha egyesek állása több fizetéssel jár, ennek 10°/_o-át.

4. Gondoskodjanak tisztességes nyugdíjról a munka alatt levő nyugdíj törvényben.

5. A néptanítói oklevél alapján a megfelelő szakvizsgálat mellett, vagy a nélkül, a kiválóbb tanítók részére állapítassanak meg a következő fokozatok :

- a) igazgatótanítóság ;
- b) polgári iskolai tanítóság ;
- c) képzőintézeti tanárság ;
- d) járási tanfelügyelőség ;
- e) megyei tanfelügyelőség.

6. A tanító jogai és kötelességei törvény által szabatosan körvonaloztassanak.

Ezen pontok közül, az elsőhöz a következőket jegyezzük meg : A felekezeti tanítóság nagyobbbrészt kántori hivatalt is visel, s e két hivatal ma már néhol annyira össze van kapcsolva, hogy a tanító anyagi kára nélkül elválasztani nem lehet. Az ugynevezett párbér, stóla, borilletmény s más e féle inkább kántori, mint tanítói jövedelmek. Kezeink között van egy díjlevél, melyben a kántortanítónak 500 frtnál több jövedelme van, és a részletezésben tanítási díjként csupán 6 frt említettik. A többi a kántoré. — Szükséges tehát, hogy a különféle felekezetek egyházi hatóságait is fülkérjük, hogy a mennyiben tehetségükben és jogukban áll, fizetésünk rendezését elősegítsék. T. i. a kántorság után járó természetményeket fizetessék az egyházmegyei pénztárból, vagy a községi templom- atya, kurátor stb. által.

Az Ember János által kijelölt pontokhoz csatoljuk még azon indítványunkat, hogy a tanítók fölött levő felügyelet rendezése is igen időszerű dolog.

Ajánlom.

1. Hogy az iskolaszékeknek a tanítóra való felügyeleti és a tanító fölött való biráskodási jogai megszűnjenek. Az iskolaszék csupán az iskola anyagi viszonyainak rendezésével törődjék, főbb kötelességei legyenek :

- a) az iskolai tanszerek beszerzése, esetleg ujitása.
- b) az iskolaépület és tanítói lakás gondozása ;
- c) a tanulók rendes iskolalátogatásának előmozdítása.

2. Tekintetbe véve, hogy a tanítóképzőintézetek most már négy évi folyamra vannak felosztva, mondassék ki, hogy a tanítói oklevél annyi értékkel bír, mint az érettségi bizonyítvány.

Ez méltányos kívánság, és nem is tagadhatják meg tőlünk. Mindezen pontokra felhívjuk lapunk olvasóinak figyelmét.

A mi még ezeken kívül szükségesnek mutatkoznék, arra nézve lapunk terei nyitva állanak.

A fő dolog az, hogy a tanítóegyesületek az őszi gyűléseiken mindezen pontokat megbeszéljék s ha a közokt. miniszter országos t. gyűlést hív össze és a tételék közé a tanítók fizetése és állapota rendezését is fölveszi, úgy a jövő tavaszszal azon társukat választásuk az egyesület képviselőjének, a kitől e tekintetben a legtöbb tevékenységet remélhetik. Ha pedig Tefort fizetésünk rendezése és állapotunk javítása iránt nem intézkedik, úgy a jövő nyáron minél nagyobb számban jelenjünk meg az egyetemes gyűlésen, és a mit eddig kértünk, azt követeljük, mert állapotunk tovább már tűrhetetlen, és azért hogy egy miniszter rosszul fogja fel a kötelességeit, — mi nem szenvedhetünk.

Z. G.

Halász Ferencz,

kir. tanfelügyelő.

A beregmezei tanítók a mult hónapban általános örömmel üdvözölték tanfelügyelőjüket 10 éves jubeliumán. Ki ezelőtt egy évtizeddel Beregmeze népoktatási ügyét vizsgálat tárgyává tette, — írja a Beregm. Tanügy ez alkalommal kibocsátott ünnepi száma, — az elszomorodott szívvvel, elfojtott kedélyhangulattal sóhajtott fel: „szegény beteg meze.“

Alig mult el tiz év, népnevelésünk ügye kedvező fordulatot vett, mintha az ég is megszánta volna szégyenletes állapotunkat: segítségünkre sietett gunyos nevünk levetkezésére, nemtőlül küldvén hozzánk azt a férfit, a ki ifju korai érettségében, széles ismereteinek birtokában és szülőföldre iránti határtalan szeretetében, vasakarattal, páratlan tapintatossággal, bölcs mérséklettel és apostoli lelkesedéssel állott oda a nemzet napszamosai közé, hogy a népnevelés tetszhalottját életre keltse.

Az a páratlan eredmény, mely Halász Ferencz kir. tanfelügyelő tízéves következetes munkásságának gyümöleseként megyénk legelhagyatottabb zugában is tapasztalható, annak tulajdonítható, hogy hivatalának elfoglalása óta a vezetése alatt álló tanítókat

nem merev, hivatalos állásának alárendelt közvitézeiül, hanem bajtársakul tekinté, a kik előtt nemes példájával úgy tűnt fel, mint egy jó könyv, a mely nemesít, mint egy szónoklat, a mely magával ragad és szent elhatározásokra hevit!

Halász Ferencz békés tanfelügyelői foglalkozása elé megyénk lakosainak a multakhoz való esőkönnyös ragaszkodása és a felekezetek féltékenysége sok akadályt gördített. Érezvén ő azt, hogy az emberi elfogultságból származó közönyt önfeláldozásával egymaga nem lesz képes ellensúlyozni és megtörni, azért módokról kellett gondolkozni, miként oszthatná meg hivatalának terheit azokkal, a kik folytonosan a nép között élnek, annak életmódjai, szokásaival és vallásos meggyőződésével ismeretesekek, ennél fogva segítségére le-

hetnek. Számitásai közepett fogamzott meg lelkében az az elhatározás, hogy céljainak kivitelére a tanítók bizalmának felköltése, szakismereeteiknek bővítése és egyöntetű munkásságuk irányítása végett a megyei tani-

mi beszéddel fogadta s miután az előre elkészített alapszabályokat a tanítói közgyűlés megalkotta, s megerősítés végett a közoktatási kormányhoz terjesztetett fel.

A szerény viszonyok között élő tanítótestület tagjainak csekély száma és a kezdet nehézségeivel való küzdés mellett is lankadatlanul munkált a tanítók önképzésén és az iskolai életnek fejlesztésén. — A különböző szaklapokban megjelent értekezések tanubizonyosságai voltak annak, mily életrevaló munkásság folyt egyesületünk kebelében. Habár világra-szóló dolgokat nem műveltünk, mégis szerény munkánk az egyesület által felterjesztett jegyzőkönyvek alapján a nagyméltóságú vallás- és közoktatási magyar királyi miniszterium megalégedésével találkozott, mit eléggé igazol ama körülmény, hogy egyesületünk képviselője az 1881-ik évi első

HALÁSZ FERENCZ.

tő - egyesületet megalkotja.

Az alakuló gyűlés — a kir. tanfelügyelő által — 1878. évi november hó 4 ikére Beregszászba hivatott össze. Nevezett időben a szép számmal összesereglett tanítókat a kir. tanfelügyelő remek alkal-

országos tanítói képviseleti közgyűlést előkészítő bizottság tagjául meghivatott.

Az egyesület a két országos képviseleti tanítói közgyűlésre kitűzött tételek lelkiismeretes feldolgozása, módszertani kérdések megvitatása és a fontosabb nevelési kérdések fejtegetése mellett a tanítóságot közelről érdeklő ügyeket is melegen felkarolta. Az „Eötvös-alap“ ügyében 1881. évi július hó 2-án tartott gyűlésében határozatul kimondta, hogy „a beregmegyei tanító-egyesület minden hivatal szerinti rendes tagja, tagja egyszermind az „Eötvös-alap“-nak is. E kettős minőségben évi 2 frt tagsági díjat fizet az egyesület pénztárába, melyből 1 frt minden rendes tag után, minden év végén az Eötvös-alap pénztárába beküldetik.“

Gyűjtést eszközölt az „országos tanítói“ árvaházra“ (34 frt), a Molnár Aladár emlékére (25 frt 20 kr), a Rill-házra (16 frt 50 kr.)

A „megyei 3000 frtos tanítói árvaházi alap“ összegyűjtésében buzgóan fáradozik. Eddigi gyűjtésünk eredménye 417 frt.

Az egyesület könyvtárának alapját 235 drb. értékes könyv adományozásával Halász Ferencz vetette meg.

Az egyesület által létesített „megyei tanszermuzeum“ nagyrészen Halász Ferencz érdeme, ő eszközölte ki Beregszász város nagyérdemű közönségénél a tanszermuzeum számára ingyen átengedett alkalmas helyiséget, mely nélkül az intézmény életre nem kelhetett.

Az országos tanítói árvaházi alapra személyes közbenjárása folytán Beregmegye közönsége 100 frtot adományozott.

A megyei iskolákban befolyó büntetéspénzek fele az ő buzgalma folytán engedtetett át a megyei tanítói árvaházi alap gyarapítására.

A tanítói gyűlésekre utazó tanítók fuvardíját ő állapította meg. A tanítók szellemi találkozása, munkásságának fokozása, összetartozandóságuk érzésének ápolása és a honszeretet élesztése végett alapított „Beregmegyei Tanügy“ lap Halász Ferencz áldozatkészségének és istápolásának köszöni életét.

A magyar nemzeti népnevelés szolgálatában álló 54 állami iskola, 12 kisdedóvó és 104 állami tanító, 172 egyesületi tag, mind az ő tevékenységének hirdetői.

A férfiú, ki egyesületünk főbb vonásokban vázolt ügyeinek elintézésében tevékeny részt vett, fényesen hazudtolta meg a közmondást: egy „próféta sem kedves a maga hazájában“, mert ő tízéves tanfelügyelői munkásságával szülőföldén nemcsak közel-

ismerést, általános tiszteletet, hanem halhatatlan nevet is biztosított magának.

A statisztikai adatok tanúsága szerint széles e hazában nincs tanítói testület, mely semmiből emelkedve ki, hasonló dolgokat létesített volna. Nincs a melynek buzgóbb, lelkesebb és odaadóbb vezére volna, mint a beregmegyei tanítóknak.

Érdemes és számításaiiban következetes tanfelügyelőnk méltó a legjobbak hálájára és az ország elismerésére. Éltesse őt Istenünk soká!

B. T.

Nőnevelésünk a vidéken.

Annak vitatása: hogy nincs munkatér, nincs az a becsületes kereset mód, melyeken a nő a férfival ne versenyezhetne, — ma már kérdés tárgyát nem képezheti.

Társadalmunk minden rétege élénk érdeklődést mutat a nőképzés jogkörét illetőleg.

S most midőn a nőképzés kötelességszerűvé vált, most midőn az eddig nélkülözött, háttérbe szorított, leigázott nők öntudatra ébredtek, — a kötelességszerű képzés eddigi példás eredményei, nélkülözhetetlenné teszik a nőt, a társadalom minden munkaosztályában, de különösen a tanügy és a nevelés terén. Ma már nem kell érvekkel előállnunk és bizonyítgatnunk, hogy mire képes a nő, nagy szellemi ereje megállhat-e a férfié mellett?!

Ezen kérdésekkel szemben ma már, mint a nők által igen szépen megoldott tényekkel állunk szemben.

A magyar nemzet is óriási lépésekkel haladt az utóbbi évtizedekben, a cultur államok nivója felé.

De itt is volt az ideje!

Mert hiszen nem kell messze mennünk, ha szétnézünk, ha a külföld növekedését figyelemmel kísérjük, azt tapasztaljuk, hogy ott egész természetességgel képezik a nőt azon szakokra, a melyeket hazánkban, még mindig kizárólag a férfiak töltenek be. Hogy példával éljek, csupán Angolországot említem, hol minden feltűnés nélkül 1870 óta találkozunk orvos, ügyvéd, építész, politicalai czikk író és tanhatósági női tagokkal, kik mindenben egyenjogúak a fent elősorolt szakmában működő erővel.

Daczára, hogy nálunk igen szép sikerét találjuk a nőnevelés jogosultságának, még is, még ma is igen nagy feltűnést keltene, sőt legyőzhetetlen akadályokba ütköznének, ha Angolországot utánózni óhajtának.

De néhány évtized nálunk is megtermi a nagy államok sikeres gyümölcsét.

Jelenleg nekünk csupán azon kell igyekeznünk hogy a nőképzés tökéletesbítették!

Midőn ezen óhajomnak adok kifejezést, nem a városi iskolák szervezése tekintetében fejezem ki elégedetlenségünket nem mintha azok már semmi kívánni valót sem hagynának fenn, mert annak idejében és helyén, felszólalásainkat, megjegyzéseinket és óhajainkat ez irányban is hangoztattuk, és a jövőre nézve fogjuk is, — hanem a közel és távolabb eső vidéki nőnevelés az, a melynek kérdése igen fontosnak tűnik fel előttünk,

Számtalan sok az oly vidéki iskola, hol rendes elemi hat osztályon kívül nincs más tovább képző osztály. Sőt még az is örvendetes eset volna, ha azt mondhatuánk, hogy minden vidéki, vagy falusi iskola bir hat osztálylyal. Sajnos, hogy nem bir!

Ha tekintetbe vesszük azt, hogy a nagyon is szegényes kántor-tanítói fizetés, református lelkészi szerény hivatal jövedelme vagy a falusi jegyzői állás csekély honoráriumuma, — különösen több tagu családdal bíró egyéneknél, — mit képes tedezni?! — akkor nem gondolhatunk arra, hogy az ottani iskolák végzése után, a falusi intelligencia gyermekei, hasonlóan a földműves osztálybeliekhez, habár uriasabb ruhában, de a köznapi élet gyakorlati teendői közepezt el ne parlagiasodjanak.

Igaz, hogy bármely kántortanító, református lelkész, falusi jegyző azon igyekszik, hogy legalább fiait elhelyezhesse, ha más-hová nem, — gondolják Önök: a tanítóképzőbe, — a jegyző meg majd saját hivatalába segéddé, csak kineveli fiát! De ahol az isten áldása nagyobb szaporaságot adott a családba?!

Bizony, nehéz erre a felelet! Mert míg a tanítóképzőig eljut is az a falusi fiu, addig igénybe veszi a gondos szülék szegényes pénzforrásait.

Ismét azt vethetné fel valaki: hogy tanítsa az édes apa a fiát, azért a tanító! Igen ám, ha a rendes tanórákon, templomi elfoglaltság és a szegényes fizetés mellett a privát jövedelem keresése el nem vonná őt attól. A terhes foglalkozás után alig maradt ideje a pihenés és önképzésre, ami elkerülhetlenül szükséges, hogy a vidék távolában is a kor színvonalán álljanak tanítóink.

Itt volna az ideje, hogy onnan felülről egy pillantást vessenek az anyagi gondokkal küzködő szegény vidéki tanítókra! Adnának legalább módot, hogy gyermekeik neveltetése biztosítva volna hivatalukhoz mértén.

Ilyen körülmények között, hogy hol minő színvonalon állhat vidéken nőnevelésünk, elképzelhető!

Az édes anya háziassága képesíti a leányt azon tulajdonok elsajátítására, melyek megkívántatnak bárkitől is, hogy a „jó gazdaasszony“ nevet viselhesse. Hát még ha valami városban lakó rokonához h a t h é t hónapra alkalma van bemehetni, a tanító leányának, egy kis fehér varrást tanulni! — Ez a ne továbbja már falusi leányaink képzettségének, melyhez hozzájárul még a „Budapest“ rémes, minden nemes érzésből kiforgatott, sokszor erkölcsrontó elbeszéléseinek olvasása.

Igazán elszomorító állapotok, melyeknek javításával kellene, hogy komolyabban foglalkozzanak az illetékes helyeken!

Mily vonzó, mily kedves az a falusi élet!

Hogy vágyódunk mi fővárosiak utána. Van a falusi életnek sok oly kelléke, a melyeket mi a fővárosban megvásárolni semmikép sem tudnánk. Mily jó hatással van ránk egy-két havi ott tartózkodás. De mennyivel kellemesebb az ránk nézve, ha az ottani uri osztálylylal való érintkezés, modor, társalgás tekintetében épen nem az eddigi falusi jelleget hagyja maga után lelkünkben.

Az olvasott (de nem rossz regényekkel elferdített gondolkozásu) háziasszony, vagy leányka finom tapintata azonnal érezhető, az egyszerű házias megjelenés árnyalatában is; és nem tagadjuk, hogy az nemcsak bájos, de igen vonzó is.

Ha azon nehézségek legyőzésére alkalmat, módot óhajtánánk keresni, melyek a vidék rózsás arczu leánykái nevelésének hiányait némileg kipótolhatnák, addig is mig ezen a sok kívánni valót maga után hagyó téren némi változások történnének az illetékes hatóságok részéről, — igen óhajtandónak találnám, hogy minden vidéki kántor, tanító, református lelkész vagy jegyzői család gondos női köréből: a „nemzeti nőnevelés“ folyó füzetei ne hiányoznának. Mert ez nem csupán jelen nőnevelésünk égető kérdésével foglalkozik, hanem az európai államokban előrehaladott, magas niveaun álló nő képzés tantárgyai, azok használati módja, azoknak az állami viszonyokra való befolyását, a nők otthonát és a társadalomnak nőinkkel szemben való mai követelményeit ismerheti.

S mig egyrésztől sok ismeretet nyújt leányainknak, elvonja őket a sok hasznavehetlen regényolvasástól; addig a szüléknek is útmutatókép használhat a jelen kérdés megoldásában. E mellett ára is igen csekély, egész évre két frt. Valóban megfizethetlen jószág háramlik a szülők részére ezen folyó irat beszerzésekor.

De hogy szélesebb ismeretkört biztosithassunk a serdülő leánykáknak igen ajánlatos irodalmi termékeink közül, Gyulai Pál hirneves írónk, szerkesztése alatt álló „Olcókönyvtár“ czimű munkácskákat megszerezni, mert ezek mig egyfelől magyar irodalmunkat ismertetik, másfelől léleknevesítő és kedély hangolók is.

Ha azonban a női kézimunka ügyes elsajátítását vesszük tekintetbe, a mely mindenestre kiegészítő része leányainknál, a fent elsoroltaknak; azok kik távolabb esnek a főváros vagy valamely nagyobb várostól, — rendeljék meg a „Bazár“ czimű képes lapot, mely negyed évenként csupán 75 krba kerül, és ott minden kézimunka leírását, készítés módját, a ruha szabás mintáit, sőt a városi viselet ismertetését is meg fogják találni. Ugy hogy ezek beszerzése tanulmányozása folytán soha többé nem lesz okuk félni attól, hogy bármely városi nyegle uracs „falusi libuska“ megjegyzésére, vagy elnevezésére, a szégyen érzet pirja fogja az ugyis rózsás arczoeskákat még festőbb pirral befutni!

Nem hiszem, hogy olvasóim közül bár ki is kételkednék

azon, hogy az egyszerű falusi élet csendes házi körében is mily áldás, ha olvasott, lelkiileg finom érzésű nő a család őrangyala!

Nemcsak a gyermeknevelés nyer fokozataiban rendszerességet, hanem a család boldogító nyugalma is biztosítva van egy gyengédséggel párosult gondos nő kezeiben.

Nem egyszer akadályozza és menti meg a nő finom tapintata által családját, az anyagi gondokkal küzdő elköseredett vagy sorsüldözött férj szenvedélyes kifakadásai, cselekedetei következményeitől! Miért ne lehetne hát egy szebb jövő boldogságaért csekély áldozatot hozni leánygyermekünk nevelése, tovább képzése érdekében, különösen, ha az anyagilag sem okoz gondokat?!

E n y n y i t j ó s z i v , i r á n y a d á s é s k ö t e l e s s é g é r z e t b ő l !

Marienbad. 1886 VIII/12.

Szadk Luiza.

A gyászpédagógusok.

Ha voltak és vannak gyászmagyarkák, mért ne lennének gyászpédagógusok is.

Hissen elég baj az, hogy vannak még pedig a mi kárunkra, de hogy egy kissé megritkítsuk őket, nem lesz fölösleges dolog, mintegy tükröben bemutatni egyéniségeiket, hadd ismerjenek magukra, és hadd rettenjenek vissza önmaguktól.

Ezen bemutatandó urak működésüket ellenünk, az alattomoság báránybőre alatt kezdik meg, s mikor felismerjük őket, akkor látjuk, hogy nem bárányok, hanem inkább rókák.

— Hadd lássuk hát őket közelebbről! — türelmetlenkedik egyik-másik kollega.

— Tessék: itt az általános személyleírás.

Neve: felesleges.

Kora: 18— 50 év közt.

Vallása: önimádás

Jelleme: öndicsőítés, mások rágalmazása.

Allapota: tarthatatlan.

Tartozkodása: bizonytalan, rudja mindenütt kifelé áll.

Foglalkozása: kántortanítóvak vallja magát, de tulajdonképen kontártanító.

Hajlama: előszeretettel vadászik jobb jobb állásokra engedmények árán.

Az 1868. XXXVIII. t. c. midőn a tanítófizetéseket legalább 300 frtban megállapította, azo: helyeken, hol azon a 300 frton tullelkezik a többletet meghagyja.

Ilyen állás volt **A.** községben is, hol a tanító tisztességesen megélhetett. Megüresedvén az állás, lett sürgés-forgás. Pályázók

ugyancsak nagy zavarba hozzák az iskolaszék tagjait, mert valami biztatót csak kell mindegyiknek mondaniok. Bátran ígérhetnek, kibúvó kerül; azért is 15 pályázó közül bizonyosat ígérnek — tizenötnek.

De ime! itt jön „Ő”, a tizenhatodik. Társait könnyed fejbólintással üdvözli, s szemlélteti édes magán a legkifogástalanabb felkiáltó jelet. Ugyancsak elbámulnánk ama mesterfogáson, melylyel kérdőjellel tudja magát alakítani akkor, midőn egy választójoggal felruházottnak vélt embéri alakot pillant meg.

Kezdetét veszi nyomban a szavazat-vadászat. „Ő” hamar oda tudja vinni a dolgot, hogy nálánál dícsőbb embert nem hordozott ez a vén föld kopott hátán, mióta ráfogták, hogy mozog.

Látván a szép kezdetet, alkalmas főbadi szállás után néz, hova tömegesen jönnek a kíváncsiak, köztük Sándor bácsi, a falu tudósa is. Utóbbi van igazán hivatva a reményteljes pályázó tudományának ellesésére, mit „Ő” barátunk az előbb is ott voltak jelentős pillantásaiból már tudomásul vett. Sándor bácsi nem is sokat várat magára, megkezdi a kémlelést; pár bevezető köhintés után kérdi:

— Hát maga is tanítja a föld forgását?

Ez a kérdés mindenesetre igazi pályakérdés. Ha eltalálja Sándor bácsi szándékát, haza érkezvén, bátran hozzáfoghat a podgyászoláshoz, hogy új állására költözzék.

— Persze hogy tanítom — szól vontatva, miközben Sándor bácsi elboruló arczáról észreveszi, hogy ellenkezőt kellett volna mondani, miért is így folytatja: — mert a tanfelügyelő megkivánja, de ezzel nem igen gyötröm a gyermekeket. . .

Mert ugysem igaz, — folytatja diadallal a kérdező — mint-hogy akkor már rég túl volnánk Amerikán is.

— No meg a kutakból is ki kellene éjfélkor minden csepp viznek folynia — teszi hozzá általános derűtség közt Sándor bácsinak egy leendő utódja.

„Ő” nem mondott ellent, miért Sándor bácsitól egy mosolylyal garnirozott kézzorítással jutalmaztatott. Ez volt a foglaló. Ezek után a leendő tanító ügyei jönnek szóba. Sándor bácsi, akár egy eleven díjlevél, elmondja a tisztos fizetést, miből a leendő tanító uri módon megélhet.

— A földek természetüknél fogva jók — mondja — de a munka rossz, mert a közmunkát egyik jól, másik rosszul végzi; azért azt végeztük, hogy az új tanító műveltesse maga a földet, tartson egypár szolgát, egypár vonóst, s ha jól teteti a munkát, jól veszi hasznát.

— Tökéletesen igaza van, uram! viszonzá „Ő” mert tudja, hogy ellentmondani nem okosság.

— Jó magam felhoztam a gyűlésen — folytatja Sándor bácsi tovább — hogy váltsuk meg a községi munkát, de a többség ellene volt indítványomnak. minthogy amugy is sok a közkiadás, hanem ezt már elfogadták, hogy a 6 öl tűzifa helyett 20 frtot fizessünk, s vegyen a tanító olyan tüzi fát, a miőt szeret. Kapott az öreg

(volt tanító) tőlünk 50 frt tandíjat is — magyarázgatja tovább — de ezt csak az öregnek, saját személyére ajánlottuk.

„Ő“ hajlandó ezeket leengedni, mert a vidék, a község, főleg a barátságos nép nagyon megtetszettek neki. (Azt csak nem mondhatja: inkább ez, mint semmi, mert „Ő“ tudja legjobban: de bizony mégis mozog a föld, kivált működése helyén ő alatta.) Így lesz egy 400 frtos állás több mint 100 frttal szegényebb. Sebaj . . . . egy-két évig csak meglesz, eközben másutt csinál egy 600 frtos állásból 400 frtosat.

Választás napján ugyancsak elbámul a többi pályázó azon a lelkesedésen, melylyel a nép élteti jelöltjét, s keresi azokat a kiváló tulajdonokat, (de hiába) melyek azt csak némileg is igazolnák. Erre Sándor bácsi, no meg a csapláros adhatna felvilágosítást, utóbbi is hallgat, mert 80 frtig van érdekelve. Hogy is ne, mikor a törvény csak potom 5 frt koresmaadósságot ismer el.

*

B. községben is üresedés van. Ez véletlenül egyike a legjobb állásoknak. Véletlenül, mert tagosítás alkalmával a közér birtokosság amugy méretlenül engedett át a tanító javadalmazására egy terjedelmes posványt, nyilván hogy az okszerű ruczatenyésztesben tüntesse ki magát. A tanító elkeseredése ilyen esetekben nem számít. De ki is venné szívére annak bánatát. Elkeseredésének esillapulta után nem maradt tétlenül; hozzáfogott terjedelmes birtoka használhatóságának emeléséhez: 3 méter széles és megfelelő mélységű csatorna huzatása által a mélyebb részek jövedelmező rétté, az emelkedettebb részek kitünő szántóföldekké lettek, melyek dús jövedelmet biztosítottak számára. Az árokpartokon nevelt nyárfák pedig egy kis vagyont képeztek.

Ezen állás jövedelme legalább 900 frtot ért.

A többi pályázó közt fellépett ifjabb „Ő“ is, ki a tanítóképző intézet porát csak most rázta le magáról.

Kiesike igénynyel, óriási ambícióval és fiatalságának teljes tapasztalatlanságával lép a kenyérkeresés küzdterére. Neki még nagy és dicsőségsteljes a tanítói pálya, tele van a legszebb reményekkel, ábrándokkal, érzi, hogy egy község egész nemzedékét kell boldogítani.

Mily prózai dolog volna ilyenkor a megélhetés köznapi eszméjével foglalkozni. Képzőintézeti tanára lefestette nemes hivatásának magasztos voltát, de „Ő“ még nem tudja, hogy ezért az égben jár a jutalom; e földön érje be a dicsőséggel, ha ugyan szert tehet reá.

B. község rég irigy szemmel nézi az egykor nagylelkűen kimutatott tanítói birtokot; most itt a kedvező alkalom, a tanítóváltozás, kissé szűkebb határok közé kell szorítani.

Miután ifjabb „Ő“ még így is nagyon terjedelmesnek találta azt, egyedül ezen kiválóan jeles tehetségénél fogva egyéb önző kollégái felett, — kik különben is nem csupán azon legszebb elvből jöttek pályázni, hogy a tudatlanokat tanítsák, hanem

mellette még megélni is akartak, határozott előnyvel bírt : egyhangulag megválasztott

Sokak megnyugtatóra tudatom, hogy ifjabb „Ő” még él, több jövedelme maradt, hogysen éhen halhatott volna.

* Ismét egy üresedés. *C.* vagyonos község híres sok szép buzájáról, lováról és vagyonos közbirtokosságáról. Jutott élelemre, ruházatra, adóra és kivált a kocsmára. Beütött egy kis közgazdasági válság : igen sok buzát kell adni igen kevés pénzért. Okvetlen takarékoskodni kell mindenben : papon, mesteren, hogy a szegény nép kocsmába mehessen.

Ide is került egy harmadik „Ő”, kinek szintén meg van társai felett ama kitűnő tulajdonsága, hogy nem oly kapzsi, mint a többi : az öreg (nagy mércze helyett beéri a kisebbel ; azt sem kívánja, hogy a kismérczét tetézzék, mint eddig szokásban volt, csapva is elveszi, sőt a szegényebektől (pedig illetmények beszolgáltatásakor mind szegény) rozst, árpát, kukoriezát, zabot, hajdinát is elfogad. Látván a nép ennyi jó akaratot, eszébe jut egyiknek, hogy jó volna a kiérdemült tanító részére évenként kiszolgáltatandó 25 mérőnyi nem annyira nyugdíjat mint inkább kényszerdíjat is a nemesszívű emberbarát „Ő” által kiszolgáltatni, természetesen csak addig, míg az öreg él. Különben sem viszi tovább az öreg ur egy évnél.

„Ő” belátja, hogy ily csekélységért csak nem jöhet meghasonlás létre ilyen egymásnak teremtett nép és tanító közt, elfogadja : ő tudja legjobban mennyit érdemel.

Pár év után harmadik „Ő” kollegánk nem győzi már a panaszszal. „Ő” lármáz legjobban a tanítók rossz díjazása miatt ; ideje volna már, hogy a kormány rendezné a tanítófizetéseket ; „Ő” eseteli legsötétebb színekkel a tanítói pálya hálátlan voltát, s átkozza az órát, midőn nem más pályára lépett. Nem csoda : öt gyermek nyújtja naponta kenyerért kezét, s a volt tanító is még mindig jó erőben és egészségben viszi azt az egy kegyelemévet esztendőről esztendőre.

*

D. E. és *F.* községek nem vonnak le semmit a járulékokból, csakhogy ezek sincsenek teljesen baj nélkül. A tanfelügyelőségnek eszébe jutott e községben az osztályok szaporítása. Mert ezek a tanfelügyelők ma már annyira kimélik a tanítókat, hogy sokalnak 200 gyermeket egy tanítóra. A törvénykönyvbe meg . . . Uram bocsáss! . . . nem áttallották kitenni, hogy egy tanító nembir 60-nál több gyermeket sikerrel tanítani.

Nem kívánják tehát, hogy a tanító az illetményekből leengedjen, csak azzal az egy méltányos követeléssel lépnek fel, hogy az új osztályokba állítson az új tanító egy működő társat, s fizesse és élmezze is.

„Ő”-ék terjedelmes családjától ide is kerül elegendő-elegendő.

*

Nem megyek a *Zs.* betűig, hanem úgy teszek, mint az anekdotabeli somogyi ember és fia a pápai torony szemlélésénél,

midőn utóbbi elunta várni, míg az apa kibámulja magát a remek építészeten, így szóla: Vegye kend már le a szemét róla, hadd vessem én is rá szemeimet. . . Leteszem „Ő“-ék familiáját tollam hegyéről csak azért, hogy mások is foglalkozhassanak nem annyira velők, mint inkább a garázdálkodásaik ellen alkalmazandó biztos óvszerek közlésével.

Ilyen üzemeket türni nem szabad. Efajta embereknek nincs joguk ilyen áron állást foglalni, illetőleg tudományos készütségű szakférfiak elől némely tisztas állást könnyeden elhalászni. Ha ilyen üzemek, melyek a dolog természetéhez képest a legnagyobb titkolódzással végeztetnek, — a felsőbb tanhatóságok részéről továbbra is türetnek, csakhamar eljön az idő, midőn a tanítói állás mester-ségunt egyének menhelyévé válik, vagy pedig a képezdékben egy új tanszékot kell nyitni a „Nélkülözéstan“ számára, melynek hivatott tanára bármelyik falusi tanító lehet, aki már három évig működött. Az alkalmas kézi könyveket kötetszámra fogja a néptanítók zöme beszolgáltatni, de azért biztosítok mindenkit, hogy azon növendékek is, kik ezen új tantárgyból kitünő osztályzatot nyertek, megbuknak az életben.

Majdnem tartózkodva írom nevémet a cikk alá, mert száz élet közül sem sikerülne csak egyet megmentenem, ha „Ő“-ék hősei egyenkint párbajra szólítanának. Ez aztán már nem párbaj, de száz bajnál is több lenne. Azonban bizom a Tanítóbarát, mint igazi tanítóbarát lovagiasságában, hogy nem enged felnyársaltatni s agyonpisztolyoztatni, előre is párbajképtelennek nyilvánítván őket.

Őnként következik, hogy ide nem tartozó kollégáknak, ugy az érdemes községeknek őszinte tisztelet.

Balogh József
Tanító.

Egy tanítóválasztásról.

Mellőzve vagyunk; igen sokan se teszik, se veszik a tanítót, ez a majd mindennapi panasz.

Méltányos, és mégis némileg igazságtalan panasz.

Mit! Igazságtalan?! . . . . . Ezt csak esküdött ellen-ségünk állithatja, — kiált fel talán valaki.

Csalódik a ki e véleményben van, mert bizony vagy tíz éve én is a tövises pályán, a népnevelés terén munkálkodom, és így a a mit mondok tapasztalásból meritett valóság. Azért állítom, hogy ignoráltatásunknak sok részben magunk körül kell keresni az okát, s ennél fogva a panasz igazságtalan.

Ezt be is kellene bizonyítani.

Az a szándékom.

Tehát a dologra.

Mindenek előtt egy szép dologról kell megemlékeznem.

Az orosházi ág. ev. egyház a folyó évben ismét oltárt emelt a népnevelésnek, tüzhelyt alkotott a tudományoknak, diszes iskolát építvén, s 400 frt készpénz és 12¹/₂ Hl. búzával dotált tanítói állást rendszeresítvén „szőlőbéli“ hivei számára.

Az iskola szeptember elején lesz a közhasználatnak átadva, azonban a tanszék már augusztus 1-én betöltetett. Ez is csak dícséretére válik a gyülekezetnek. Annyival inkább, mert képzett, gyakorlatilag is jártas egyén, — a mi kedves „Jani bácsi“-nk, a praxis nagy mestere mellett öt évig segédként működött, — Csonka János lett megválasztva.

Ez az érem egyik, — a szebbik oldala. Tekintsük meg a másik lapját is. Hogy ezt tehesük, térjünk vissza, s vegyük sorra a választás egyes mozzanatait.

Az orosházi egyház presbyteriuma 1886. évi július 2-án tartott gyűlésén 1. pont alatt a következő határozatot hozta:

„A szőlőbéli tanítói állomásra a presb. t. Csonka János és Brosz János s. tanító urakat kandidálja, azonban a filiális tanítók is jegyzőkönyvi kivonatban értesítendőik, miszerint pályázati szándékukat f. év július 10-ig bejelenthetik. A próba aug. 1-én leend.“

Kelt mint fent.

R . . . . . J	H . . . . . S . . . . .
jegyző.	(P. H.) igazgató lelkész.

E kivonat — állítólag — mind a hat leány-gyülekezetbeli tanítónak megküldetett. Azonban csak a látszat okáért, csak azért, mert a presbyterium azon hitben élt, hogy a filiális tanítók mind egyike, ha jobban nem is, van úgy díjazva, mint a mennyire a szőlőbéli jövődelem rug: tehát egyik sem fog a pályázók sorába lépni. És a presbyterium meglepetésére, némelyeknek boszuságára mégis találkozott a hat közül eg.; a ki, — ha nem több, de nem is kevesebb jövődelmű állását kész lett volna feleserélni amazzal. Azonban csak a következő okoknál fogva:

1-ör. Mert belátván a presbyterium kártyájába, hiúságukat akarta megtörni, előre tett emberi számításukat megsemmisíteni.

2-or. Mert — közvetve ugyan, de bizonyára közvetlenebbül mint bármely segéd, — nyolc év óta szolgálja Orosházát, és így — saját, az igazgató lelkész előtt tett nyilatkozata szerint — elvárta volna, hogy ha már előléptetésül az állással meg nem kináltatott, legalább a kandidátusok közé felvétessék. Annyival inkább, mert — a dékánusi jelentések értelmében is — a jelölteknél semmi tekintetben sem áll alább.

3-or. Mert nyomoruságos lakásától, melynek renováltatásáról, — noha a gyülekezet kamatos pénzzel rendelkezik, — senki sem akar gondoskodni, megszökhessék.

Ez azonban nem minden, ez után jön még csak a java.

A „bányakerületi utasítások VII. rész I. szakasz 1 pontja így hangzik: „Papi hivatal után akár személyesen, akár mások által tilos és illetlen módon járni, a nép közt pártoskodást élesztetni, a jelölt társakat rágalmazni . . . . nem szabad.“ Az idézett passzus papról szót ugyan, de a tanítóra is határozottan vonatkozik, mert az „utasítás XII Rész IV-ik szakasz 4-ik pontjának (k) alatti tétele szerint: „tanítóválasztás minden tekintetben azon módon eszközözendő, mint az a papválasztásra nézve az előző pontokban határozottatott, ...“

Mégis úton útfélen, nyíltan és titokban folyt a korteskedés. Persze csak szóval, mert hát a tanítói gázsi nem futja pénzen vásárolni a voksokat. Sőt a mi több, a rágalmazás sem hiányzott, és pedig a tanító részéről, a ki a nem kandidált, de a fentebbi presb. határozat értelmében pályázó kartársát nem restelte nyilvános helyen, (— a polgári olvasó-körben,—) tolakodó, papokkal czivakodó, s más e nemű dolgokkal kisebbiteni; a kit még az is bánt hogy nálánál fiatalabb ember, — a ki sem oly jó módban nem él, sem orrát oly magasan nem hordja mint ő, — szabad idejét nem a sine curának áldozza, hanem szellemi munkával foglalkozik, és dolgozatait a közönség elé bocsátja.

És kik voltak a főkortesek?

Részint érdekelt, részint ellenséges indulatu tanítók, jegyzők, s ha igaz a mit a fáma beszél, volt köztük „pap ur“ is. Egyébként a hír valóságát megerősíteni látszik az időszerinti igazgató lelkész ur azon eljárása is, hogy a választás alkalmával a próbatételt megelőző szavaiban pompásan hangsúlyozta, hogy: „egyik pályázó Cs . . . J . . ., K . . ., J . . . urnak 5 év óta segédje, a másik G . . . M ur oldalán 2 éve működő B . . . J . . . segéd tanító urak“; míg a harmadikról elfelejtette, vagy a mi valószínűbb, — egyet értve a rágalmazó komával, — nem is akarta megemlíteni, hogy az Orosházához tartozó Cs . . . i filiában 8 éven át levita-tanító, s 10 éve működik önállóan. Talán ezért, talán más okból kapott is szegény feje, — a két előbbi mintegy 300 szavazata mellett, — egyetlen egy voksot. Azt is, mint mondják, egy „makaes iparos“ részéről.

Hanem azért az illető büszke arra az egy szavazatra; meglévén győződve, hogy csupán az az egy ember volt a maga lábán járó.

De különben így szokott az történni azzal a ki az okosabbak tanácsát visszautasítva azt mondja: „én nem könyörgök senki szavazatáért“; sőt barátai és jóakaróinak is megtiltja bármi módon korteskedni.

Ennyit kívántam elmondani. Ugy hiszem nem szükséges kommentár az általam felvetett axioma igazolásra?

Pandur Pál,

év. tanító.

Társadalmi és anyagi helyzetünk.

Sokszor jó a panasz ajkainkra, hogy a társadalomban állásunkhoz illő helyet nem foglalhatunk el. Mesterségünk ócsárlása, nyomorult koldus fizetés, a művelt körök általi fitymálás osztályrészünk. Pedig mily hangzatos phrazisokban, kenetteljes szavakkal magasztalják egynémelyek állásunkat! Szebbnél szebb szavakkal traktálnak bennünket, mint akik oly fontos kulturális missiót teljesítünk.

„Ti vagytok a felsőház“ . . . Magyarországot még egyszer meg kell hódítani“ . . . és Jókai Móric utoljára maga is fölcsap kollegának. Hja! a Móric kollega vicces gyerek! Így vigasztalja a siró gyerekeket. Móric kollegánk hamar megtalálta az összekötő pontot a felsőház és a tanítói állás közt. Itt a 300 ft. minimum: amott a 3000 ft adócenzus. Az analogia szembeötlő; csak épen egy zero a különség, az meg — Mózsi zsidó szerint — úgy sem numerál. Valóban, boszankodnunk kellene ez ironia fölött, ha már meg nem szoktuk volna a csillogó „vakulj mester“ féle ürességeket. Pedig hiába csitítják, simogatják a siró gyereket ha éhes. Móric kollega ur elfeledte megmondani, hogy a hadilábon álló katonának „dupla lénung“ jár; azért folytonos a tanítók jajgató koncertje, melybe egy nótára magam is leállok bögősnek.

Már jó ideje, hogy a tanító a „honoratiorok“ sorába van emelve. És mégis mit tapasztalunk?

Ha tisztességesen öltözködve kedves kollega a közeli városba besétálsz (kocsi hiányában legalább az ember ráfogja, hogy csak sétál) és az utat véletlenül egy ismeretlen atyafival teszed meg; el ne áruld, hogy tanító vagy, ha mindjárt dagad is kebled azon öntudattól hogy: „fényleni fogtok az égen mint a csillagok.“ Embered azt gondolja, legalább is diurnista vagy a szolgabírói hivatalnál és mint ilyent kellő tiszteletben részesít; de ha megtudja hogy csak tanító vagy: véged van. Embered szinte boszankodik hogy ugy csalódott. Egyszerre oly bizalmas lesz, mintha örökös pajtásod lett volna. És oh szegény kollega: vége az illúzióknak! A tekintetes, teins czimzés után, melylyel elhalmozott, ha nem iparkodik tőle menekülni, még utóbb „pertu“ lesz veled. Ekkor látod kollega: dehogy is vagy te honoratior: te is csak a „misera plebs contribuens“ közé tartozol.

De hogy is ne lehetne méreg az atyafinak mikor a község szolgáját tek. urnak czimezte! Hátha még hozzá véletlenül „oskoláság“ is; no akkor már megbocsáthatlan a baklövés. Már hogy ne volna furcsa dolog, mikor az előljáró az alattvalóját ennyire megtitúlja. Oh te szerencsétlen iskolaszéki intézmény, tanügyi fejlődésünk torzszülöttje! Mennyi nyegle, éretlen, gyatra bornirtságban önmagának tetszelgő féltudákos „legalább irni olvasni tudó“ elem érzi magát hivatottnak iskolát és tanítót kormányozni! Beh messze vagyunk még a szakférfit elismertetéstől! Hány oly „faluszája“ tekintélyre fölcseperedett hanyi expandur kormányozza a falu né-

pét! És miért történhetik ilyesmi? Mert az iskola vezetése egy tudatlan testületre van bízva. Hanem azért kollega: te vagy az iskola lelke.

Egy, a feleségét „deklinaló“ tanító esetében, biráskodó hatóságul tolja fel magát az iskolaszék; holott az a bünyenyítő törvényszék elé tartoznék épen úgy, mintha Pityi Palkó pl. a feleségét elpáholja. Hja! Ha tanítóról szól a nóta: mindenki hivatva érzi magát erkölcsbirónak felcsapni.

Ha egy „oskoláság“ bemegy hozzád és azt mondja, a bableves helyett miért nem főzetsz krumplilevest; és te az atyafit — mint a te privát jogaidba betolakodót — kilóditod: még állásodat is vesztheted, mert erkölcsi vétséget követtél el.

Jobb meggyőződésedet ki ne mondd; mert ha az kenyéradóid véleményével ellenkezik: meggyülik a bajod. De azért kollega! Te vagy a nép értelmi vezetője! Nevelj benső szabadságra; hanem a te lelkiismereti szabadságodat dobd a sutba. A szolga csak nem tehet a sok kenyéradó ura ellen.

Belép hozzád egy bagós atyafi (velem történt) és azt mondja, ne add ennek vagy annak a bagót, hanem neki; mert ő fizető gazdád. Igaz hogy sohasem tudott fizetni; de hát a fizetők (jobban mondva adósok) közé fel volt jegyezve, azért fizető gazdának tartotta magát. A kisbíró is betudná bizonyítani; mert legtöbb csizmát az ahhoz való járkálásban szakgatott el.

Ilyen a mi társadalmi és anyagi helyzetünk! A hivatalos kötelesség, polgári jog, szolgálati viszony fogalmainak összekuszált tömkelegéből nem tudtunk kibontakozni.

És miért?

Mert a tanítót a nép fizeti és „fogadja“.

Nem akarok ismétlésekbe bocsátkozni, mert anyagi helyzetünk javításának módzatai e becses lap hasábjain már pozitív javaslat alakjában tárgyalattak. Nagy haladás lenne a tanügy terén, ha népünk nem közvetlen fizetné a tanítót. Akkor megszűnénk szolgák lenni, mert a nép ezen balvéleménye „szolgánk, mert fizetjük“ egy csapásra agyon lenne ütve.

De nemcsak a nyomorult fizetés, hanem hivatalunk ócsárlása — nemcsak az alantas rétegekben, hanem a felsőbb régiókban is — akadály emelkedésünknek.

Mikor a képzőintézetbe léptem, egy magasabb állású tanférfiu meglátogatta az intézetet. Esetleg közelémbe kerülve azt kérdezte, hány osztályt végeztem. Azon kijelentésemre, hogy négy latin osztályt, rám fogta, hogy bizonyosan megbuktam, azért léptem képezdébe. Ehhez nem fűzök kommentárt, azt a t. olvasóra bízom. Anynyit azonban elmondok, hogy e könnyelműen kidobott szó marandó nyomot hagyott lelkemben.

Ha bukott egyének menedékhelyének tartják a tanítói állást a művelt körök, csodálkozhatunk-e, ha a műveletlen tömeg még inkább fitymálja. Mily könnyű dolog — mondják — ábécét mutogatni télen a jó meleg, nyáron a jó hűvös iskolában. Csoda-e, ha a 300 frtot is sokalják ezért a kis mutogatásért.

De keressük emelkedésünk akadályát a társadalmon kívül másban is; ne legyünk fölötte kegyes bírái önmagunknak. Söprögessünk egy kicsit a magunk háza előtt is.

Valljuk meg őszintén, köztünk is sok a kivetni való, a szemét, a konkoly. Nem érdemlik-e meg az efféle elnevezést oly egyének, kik fizetésleengedéssel és egyéb nemtelen fegyverekkel akarnak állásra várgódnai. Kell, hogy ilyeneket a tanítóság közmegevetése kísérje! Hány szerény, érdemes tanító bukik el ilyenek mellett. Hiába kiabálunk tekintélyért, hiába akarjuk Magyarországot még egyszer meghódítani, míg a tanító-hadseregnek ily hitvány katonái lesznek.

Valóban, csodálkozunk kell! Mig a pókek, kovácsok, asztalosok stb. sztrájkolnak, ha jogos igényeiket ki nem elégitik: addig a tanítók egymásra licizálnak. Sajnos, hogy a tanítóság összetartásának érzete még a gyári munkásokénál is alantabb színvonalon áll. Hiába predikáljuk az összetartást, a vállvetett működést, a mig fizetést leengedő, etető itató stb efféle himpellérek bitorolják a tanító nevet.

És ily fajta emberek legyenek a nép értelmi vezetői, tanügyi kérdésekben a rájuk bízott iskoláknál irányadó személyek, akik ily ocsmány uton „beszegődve“ önként nyújtják nyakukat a szolgaság jármába? Hetvenhét „Tanítóbarát“ küzdhet érdekeinkért herkulesi erővel; ha magunk lealacsonyítjuk magunkat, nem követelhetünk másoktól becsülést.

Tanítók! Legyünk összetartók, becsüljük meg magunkat!

Nagy-Kajd.

Balogh János.

Tanügyi állapotok Kerecsenden.

T. Szerkesztő barátom uram engedelmevel bátorságot veszek magamnak, hogy Kerecsend helyi tanügyére vonatkozólag egy kis csevegést megeresszek.

Elöl kezdem, tehát onnét, hogy 3 év óta működöm jelenlegi állomásomon, mint a fönnebb említett érdemes község szerény tanítója.

Egy hatalmas tanteremben naponta 200—220 apróbb-nagyobb tanuló társaságában nyílik alkalmam örvideni a rózsás létnek.

— 220 gyermek és egy tanító! — Szörnyűség!! — Igy kiált fel egyik-másik kedves kollegám, természetesen csak az, a kinek az a szerencse jutott, hogy 60—70 gyermek közt hintse a tudományok mustár-magvát.

— 220 gyermek?! — kérdi elkeseredetten az a szerencsétlen bajtársam, aki még ennél is több fejceskébe kénytelen csepegtetni az ismeretek tiszta vizét, — hát még az is valami?!

En erre azonban azt sem mondom, hogy „szörnyűség“ azt se kérdem, hogy „hát még ez is valami?!“ hanem mindezeknél nagyobbbat mondok, (már t. i. a szó legszorosabb értelmében.) Azt u. i. hogy ennyi gyermeknek nem egy, nem is kettő, de legalább

három tanító, és természetesen ugyanannyi tanterem kellene, hogy az iskola kitűzött céljának megfeleljen.

Bizony ez nagy szó! legalább minálunk olyan nagy, hogy midőn ennek az igazságnak egy néhány iskolaszéki tag előtt élőszóval is kifejezést adni elég bátor valék, kicsi hija, hogy fuicsán nem járta.

Az egri érsek ő Excellentiája, mint egyházmegyénk tanítási-ügyének lelkes őre, értesülvén a községünkben fenálló állapothoz tarthatatlan voltáról: folyó év febr. 25-én kelt kegyes leiratában felhívta az iskolaszéket, hogy még egy tanterem építéséről s egy másik tanítói állomás szervezéséről gondoskodjék, s oda hassen, hogy az új iskola már az 1886—87. tanévben megkezdhesse működését.

Igaz, hogy az iskolaszék egy, ez ügyben tartott gyűlésén, határozatképen kimondta, hogy „minden erejével oda fog működni, mi szerint községünkben a törvénynek és az érseki felszólításnak megfelelőleg, még egy iskola állíttassék.”

Azonban itt egy ép oly fontos, mint nehezen megoldható kérdés ütötte föl a fejét t. i. miből?

Ez a kérdés az ügy gordiusi csomója, a mely még ma is Nagy Sándor: a vár, mert iskolánknak — 98 frt és 51 $\frac{1}{2}$ kron kívül — semmi alapja, semmi ingatlana nincs; a község régi és újabb adóságok terhe alatt nyög.

Mindezekhez járul még az is, hogy a kormány legujabban, az ugyis nyakig adóságban ülő község nagy terhére több hónap óta foglalkoztat itt egy állami mérnököt, hogy a község határát parcellánként felmérje. Ez ugyan fizetését az állampénztárból uyeri, de napszamosokkal, fuvarossal, s több mint ezernyi jelző rudakkal ellátni a község tartozik.

Egy szóval csak a mérnöki munkálatokra fordított költségből, nálunk — hol olesón lehet építkezni — egy igen csinos iskola-épület lett volna emelhető. No meg talán én is megkaphattam volna 4 hónapi hátralékos, eddig semmi szia alatt meg nem kaphatott fizetésemet.

Hja! de hát ki törödnék akkor a tanító fizetésével, iskolaépítéssel, mikor az állami mérnökök szükséges dolgok beszerzéséről van szó!

Magyary Károly.

Egy róm. kath. kántor-tanító kettős jubileuma.

Háromszékmegye, jul. 13. 1886. *)

Bokor János altorjai r. k. kántortanító f. hó 12-én ünnepelte meg házasságának 50-ik és tanításának 56-ik évfordulóját.

A már magában ritka és rendkívüli esemény, mely csak kevés halandónak jut osztályrészül s mely külső nyilvánulásában is nagy-

*) Egy hónappal később kaptuk. Szerk.

szerü és az elragadtatásig lélekemelő vala, méltán megérdemli, hogy kegyelet- s tisztelettel egypár emléksor szenteltessék a szép nap történetének feltüntetve legalább egyes élenkebb vonásaiban és fény pontjaiban.

Altorja nagyközség közönsége rend rang- és osztálykülönbég nélkül vidám arccal ébredt fel a nagy nap reggelére. Örömet nem engedte lehangoltatni az ég napjának fellegrátyolozott képe által, nem bánatos szomorúságot olvasván le arról, hauem komoly bámulatot, melynek megrendítő hatása érzetében szabad szemmel nem, csak sűrű fátyolon keresztül nézhette meg, hogy az „arany“ nap miként megyen át a „gyémántba“ a népnevelés egyik szerény napszámosnak zajtalanul munkás életében . . . Nem oltotta el az öröm lángját a záporosó sem, sőt, mint a részvevő égnék örömkönye, olaj volt a tüzre . . .

Délelőtt 9—10 óra között az új torony régi nagy harangjának hívó szavára a torjaiak aprója-nagyja talpon állva várta a jubilálókat, hogy templomba kísérje, s velük hálát adjon Istennek nagy kegyelmeért, melylyel őket elárasztani kegyeskedett. $\frac{1}{2}$ 11 óraker érkeztek meg gyermekeik, unokáik, rokonaik, barátaik, ismerőseik és tisztelőik nászkörnyezetében, amikor is aztán megkezdődtek a szorosabb értelemben vett ünnepélyességek, mégpedig az Ur oltárán bemutatásával a szent mise áldozatnak, melyet ft. Bálint Károly kézdiszentléleki apát-plébános 8 pap segédkezése mellett végzett. Elérzékenyítően megható volt a jelenet, midőn az 56 évig kántortanító félszázados házastársával egymás reszkető karjaira támaszkodva az oltár számolýához lépett és ott térdelve remegő szent félelemmel és mély áhitattal az angyalok eledelét vette magához áldott nejével együtt,

Mise után apát ő nagysága szent Dávid 127. zoltárának eme szavaiból kiindulva: „Ime így áldatik meg az ember, ki az Urat féli“ — szónoki avatottsággal képekben és hasonlatokban gazdag beszédet tartott, melylyel az ájtatoskodók sziveit nemcsak édes dobogásba hozta, hanem szemeikben is könyeket fakasztott. Az Istentől megelégedéssel és boldogsággal, az egészség tartósságával és az élet békességével így megáldott házassági frigy méltatása mellett, a férjben különösen kiemelve feltüntette az igazi embert, kibem sohasem volt álnokság, a hű egyházi szolgát, ki előljáróival szemben alázatos volt meghunyászkodás nélkül, engedelmes szolgálalkúség nélkül, bizalmas tolakodás nélkül, és kitartó munkássága mellett nem csak jól rákészült szavaival tanította, hanem példás erkölcsi magaviseletével is oktatta a kisedeket és felnőtteket egyaránt, a jellemes egyént, ki a társadalomban becsülettel töltötte be a helyet, úgy egyháza, mint hazája iránti kötelességeit egész odaadással és lelküsmertességgel teljesítvén az emberek jutalmazásának várása nélkül . . . Majd a szokásos szertartások közt Isten áldását könyörögvén le és adván az aranyszövetségre, a föntségében magasztos Te Deum-ot intonálta, melynek utolsó szavai elhangzásával: „Te benned biztam Uram, és soha meg nem szégyenülök“ — a templomi ünnepélyességek véget értek.

Ezekután ünnepeltünk saját lakásán fogadta tisztelői üdvözlőit, melyeket hálásan megköszönvén, szíves viszonzásul gazdagon terített asztalához hívta megtisztelőit. Mintegy 60 személy vett részt a — lukullusi ebéden, mely alatt a harmadik fogásnál az első pohár az apát ur által L ö n h a r t Ferenc erdélyi püspök ő nagyméltóságára, mint a népnevelés fennkölt szellemű és kifogyhatatlan áldozatkészégű pártfogójára emeltetett, mit a nagy társaság viharos éljenzése követett. A másodikat szintén apát ő nagysága az ünnepekre emelte, lelkes szavakban adván kifejezést minden tisztelőik osztatlan jókívánságának, hogy őket az Uristen még sokáig tartsa meg. A harmadikat pedig a jubiléus tanító mondotta az apát urra élénk helyesléssel az ünneplő diszes közönségnek. A hosszú sorban következett lelkesebből lelkesebb felkészöntéseket tovább nem részletezem. Általában még csak azt jegyzem meg, hogy a fény, melylyel a papság, a tanítói kör és községi képviselő testület az ünnepelt derék férfit e kettős jubileumán övezte, méltó volt hozzá és hogy ő azt méltán is kiérdemelte.

Egyebekben ohajtva ohajtom a zoltárossal, hogy: „Áldja meg őt az ur Sionból, és lássa Jeruzsálem javait élete minden napjaiban. És lássa fiainak fiait s a békességet Izraelben.“ Éljen a derék kath. tanító!

Lemhényi.

Néhány szó B.-Endrőd tanügyi viszonyairól.

Lapuknak írják: Nem célom e cikkben hazánknak még igen sok vidékén divó iskolák minéműségét s a tanítók díjazását illető ázsiai állapotokról írni. Csak annyit említek, hogy számos községben jobb helyt tartja az „uraság“ a barmokat, mint némely falu saját gyermekeit s több fizetést ad a kisbéresnek, mint az érdemes község a tanítónak. Az országban virágzó kath. iskolákat főleg az erélyben bővelkedő egyházi tanfelügyelőknek, valamint önfeláldozó, a népnevelés magasztosságától áthatott s irányában lángoló szeretetre gyult szerény néptanítóknak köszönhetjük.

Hála a Mindenhatóknak. E n d r ő d jó kezekben van. Itt nem is hiányzanak a virágzó iskolák. Nálunk a gondolatot tett követi. Igen, tett! mert a mi plébánosunk, az érdemekben gazdag Schiefner Ede prépost-esperes. Nedvessé lett a hat tanfolyamu s két tantermű leányiskola . . . „Le kell dönteni!“ Nedvessé lett a tanítói lak . . . „Halomra vele.“ Egy tanító nem igényeihez mért bérházban lakott. — „Házhelyet kell venni s tanítói lakot építeni!“ — mondogatá a mi kedves prépostunk. S az ő szava sohasem volt a pusztában kiáltónak szava. Aki oly édesen, annyi szeretettel tud hűveihez szólni, mint Schiefner, annak beszéde nem maradhat eredmény nélkül. Harminchárom éve buzgó, fáradhatlan lelkésze ő a községnek s ne ragaszkodnék hozzá gyermeki bizalommal a nép. „Meglesz!“ — hangzott a válasz s minden úgy is lett.

De nézzük közelebből Endrőd községének iskolai viszonyait!

Van a róm. kath. hitközségnek hat nyilvános népiskolája 8 tanteremmel s ugyanannyi tanítóval; a vallásoktatást a prépost-plébános két káplánjával végzi. A tankötelesek közül egy tanteremre esik átlag 117 növendék. Nem kevés, de ha visszatekintünk a hatvanas évekre s látni fogjuk, hogy 4 tanítója volt a községnek s egy teremre 247 tanköteles jutott; — a nevelés-tanítás érdekében kifejtett ügybuzgalomért határozott elismeréssel lehetünk Endrődnek, kiváltképen pedig nagy köszönettel tartozunk főt. Schiefner Ede prépost-plébánosunknak, kinek e tekintetben is elvitázhatlan érdemei vannak.

1870-ben újból szerveztetett a 40 tagból álló egyháztanács s ugyanakkor létesítettett annak kebeléből a 15 tagu iskolaszék, mindkét testületnek állandó elnöke a helybeli plébános. Ma az iskolaszék fennállásának 16-ik évében vagyunk, bátran hasonlíthatjuk működését a lassu termékenyítő esőhöz, mely folytonosan munkálkodva iparkodik a gyermekek testi és szellemi képzését előmozdítani.

Nézzük, mit tett 1883. augusztus 15-ikétől kezdve! E napon tartott gyűlésben bebizonyítandó a tanítók iránti tiszteletet és szeretetet, bebizonyítandó, hogy azokhoz tartoznak, kik méltányolni tudják a tanítók küzdelmeit, fáradozásait, Schiefner indítványára két tanítónak fizetését 50—50 frttal fölemelték.

1884. március 6-án hozott határozatával a prépost kezdeményezésére a két tantermű leányiskolát — nedvessége miatt földig lerontották s az egész épületet — melybe esik az egyik leányiskolai tanító lakása is, újból felemelték s fenti év szeptember 28-ikán megáldva a használatnak átadták.

Az I. II-ik leányosztályu tanító 1884-ig bérházban lakott, azonban a prépost-plébános „a hitközség képviselőivel“ bölcsen beláttatván, hogy ily bérház nem felel meg a tanító igényeinek, házhelyet vettek s arra 3 szoba, konyha, kamarából álló csinos lakást építtettek, ellátva azt udvar, istálló, félszer és disznóóllal s mi falun főfő: nagy kert is van a lakás mellett; mert hiába, falusi embernek oly szükséges a „zöldséges“, mint levesbe a só.

Szintén ez év június 22-én tartott gyűlésen kimondatott, hogy a tanítók fizetéseiket negyedévenként mindig előre kapják ki. Ha esetleg a hitközség fertály elején nem tudna fizetni, Schiefner Ede elnök ismételten tanujelét adván, mennyire áldozatkész tanítói iránnyában, azon szép ajánlatot tette, hogy abban az esetben a negyedév közepéig, esetleg végeig a tanítók illetményét saját pénztárából fogja előlegezni. Ily nemes tett nem szorul dicséretre. Jelen fertályt is csak úgy fizethette ki a gondnok-pénztárnok, hogy a prépost urtól kapott kölcsön 400 frtot. Nagy segítség ez a tanítókra, kiknek mindegyike alig várja a negyedév elejét. Szeretik is prépost plébánosukat, mint a jó gyermek édes atyját. De nem csak a tanítók szeretik őt, összes hivei is.

Végezetre ide irom a polgáremberek közt divó s értelmességöket igen jellemző beszélgetést.

„Bizony uraim, sok a gyermek ezen az Endrődön ; ma-hol-nap el sem férnek az iskolában.“ — Magam is úgy veszem észre, a nagyságos ur (a prépost) beszélt is már olyasmit, hogy iskolát kellene építeni, ő elül is járt jó példával s csináltatott olyat (még pedig saját költségén), hogy szépségre a megyében alig van párja sőt a multkor említette, ha iskolát építünk, 1000 frttalrögtön hozzájárul“, — Én meg amondó vagyok, — végzi harmadik akkor ne halogassuk a dolgot, hanem fogjunk mihamar hozzá.

Bár ez ige testté lenne !

Egy endrődi lakos.

Néptanítók nyomora a felvidéken.

Az iskolai szünidők közepén, midőn az elég jól javadalmazott egyetemi és középtanodai tanárok fürdőkben, vagy egyéb üdülő helyeken ráz ák le magukról a tiz hónapos iskolai port, nem tartom időszerűtlennek a felvidéki néptanítók anyagi helyzetével foglalkozni.

Trencsén, Árva, Turóc, Liptó és Zólyom megyékben vannak a néptanítók leginkább sújtva ; tény azonban, hogy ép e megyékben vannak az ugynevezett paraszt-tanítók legnagyobb arányban képviselve. Zólyom megye területén 17 oly rendes tanító működik, kiknek természetbeni lakásukat és összes járandóságait beszámítva nincs 100 frtnyi évi jövedelmük ; így pl. Dubrán-Kralován az ág. ev. tanító összes jövedelme 40 frt, a kalinkai tanítóé 51 frt, a zolnaié pedig 79 frt.

Hogy pedig családjukat az éhhaláltól megmentsék : az iskolai év tartamát úgy rendezik be, a mint a mezei munka és a libakorszak veszi kezdetét ; április vége felé a tanítás önmagától megszűnik, a gyermekek elmennek libákat őrizni, szüleik a magyar megyékbe mezei munkára és a tanító is, hogy kenyere legyen : elmegy a szomszédos Hont, Bars és Nyitra megyékbe aratónak.

Télen át azonban a tanítás úgy halad, mint azt a tanügy matadorai hangoztatják : reális alapon. Az a paraszt tanító, minden szellemi előképzettség nélkül, követi a falu lakóit és vutkyt iszik velük, az öregekkel úgy, mint a fiatalokkal.

És kit ér a felelősség első sorban, hogy hazánk felvidékén a tanítók helyzete oly sanyaru, a tanügy oly muszka állapotban van ? A megye intéző köreit semmi esetre sem, mert megyénk ritka népszerűségű alispánja Csipkay Károly, a törvény határain belül mindent megtesz, hogy a nyomort enyhítse ; támogatják őt a megye ritka magyarérmű kitűnő szolgabirái : Andocs, Leustách és Skrovina, kik úgy a megye első tisztviselőjével, mint a kir. tanfelügyelővel vállvetve törekednek arra, hogy a magyar állameszme megszilárduljon és a rubelek minél szűkebb térre szoruljanak.

Nem hagyhatom említés nélkül, midőn a tanítók nyomoráról

irok, megyénk szeretett főesperesét, főt. Mockovsák János evang. lelkész urat, a ki a megyére nézve ugyanaz, mint volt Ipolyi, csak-hogy azzal a különbséggel, hogy míg azt egyházi méltósága me-
 óvta az orvtámadásoktól, addig ez a szegény, sokat üldözött főspe-
 res, nem egy lelkész társa részéről a legdurvább megtámadásoknak
 volt kitéve. Alig játszódtott le a dobronai lelkészszel való konfliktus,
 jött a micsinyei, mely az egész országban közmegebotránkozást keltett.

És mi a bűne a főesperesnek? Az, hogy evangélikus lelkész
 léte csöknyös hive a magyarügynök és ezt a rubelos atyafiak, kik
 északfelé fordulva imádkoznak, a nasa carena hivei neki nem tud-
 ják megbocsátani.

Egy felvidéki tanfelügyelő megyéje iskoláit következőleg jel-
 lemezte a köz. bizottsághoz beadott jelentésében: Egyes vidéken
 egyetlen tekintet a falusi túltömött, elhanyagolt és rosszul fűtött
 tantermek penészszerű, testileg fejletlen, szellemileg kába s a korai
 pálinkaivás által elkorcsosított gyermekeire elegendő, hogy a jövő
 nemzedék életképességébe vetett bizalmunk örökre elveszzen.
 Ezek láttára önkénytelenül arra gondolunk, nem volna-e határo-
 zottan jobb és előnyösebb a kényszeriskolázás helyett bezáratni e
 tantermeket, hogy a nyomor azon szülőiteitől, kik azokban szoron-
 ganak, ne vonjuk el legalább azt a kedvezményt, a miben a te-
 remtő jósága embert és állatokat egyiránt részesített: az egészség-
 adó friss levegőt.

A kultuszminiszterium magasabb hivatalnokai Gőczy, Klama-
 rik és Szalay valószínűleg fürdön vannak; a kisebbek 9 órától d.
 u. 2-ig unatkoznak; a felvidéki tanítók pedig napszámbau, ara-
 tásban töltik el a vakációt.

A természetben minden akció, reakciót szül. Siessünk, a
 muszka invázió előtt még, hogy a felvidéki reakció be ne követ-
 kezzék, mert háboruban a hirszerzési szolgálat a fő; Albrecht 40
 ezer drb aranyának köszönheti egyrészt 66-iki győzelmeit.

Ha az olasz elfogadta a körmöci aranyat, a tót meg elfo-
 gadja a muszka rubelt.

Szalay János.

I R O D A L O M.

A néptanítók naptárába cikkeket irtak:

Barabás György sárvári főtanító, *Nagy Lajos*, t. képzőintézeti igazgató
 Győrött, *Magyar László*, felsőpatyi néptanító, *Somsich Sándor*, baranya-ózd
 néptanító, *Rákosi Viktor*, (Sipulus) a Bud. Hirlap főmunkatársa, *Sz. B.* népta-
 nító, *Hajgató Sándor*, kanizsai néptanító.

Ezeken kívül az iskolai szünetek összeállításában segítettek *Jacskovics*
János, kétty-i görög-kel. néptanító, és *Buthy Márton*, felpéczi ev. néptanító. —
 Mindezen igen tisztelt uraknak és barátainknak szives közreműködésükért e
 helyen nyilváníjuk forró köszönetünket.

Hogyan kell deszinficiálni? Ez a czime egy házagot pótló művecskének, melyet magyar és német nyelven Pozsony sz. kir. város egészségügyi bizottságának megbízásából szerkesztettek Dr. Pávay és Dr. Dobrovits az egészségügyi bizottság tagjai s országos kórházi főorvosok. E művecskét, mely népies, könnyen érthető modorban tárgyalja a helyes deszinfetió szabályait, a legmelegebben ajánljuk a nagy közönség figyelmébe. E művecskének hasznát veszi mindenki, a ki meg akarja magát védeni a fertőző betegségektől, s véleményünk szerint e műnek egy családból sem volna szabad hiányozni. A sikerült dolgozat értékét jelentékenyen emeli az a körülmény, hogy a kolerával szemben való védekezés is tüzetesen le van benne írva. A mű Stampfel Károly kir. udvari könyvkereskedésében kapható. Ára 20 kr. Postával 25 kr.

Uj népiskolai számtan. Irta négy győri tanító: u. m. Bay Ferencz, Baumgarten Samu, Gáspár Imre és Schön Bernát. Még nem láttuk ugyan a füzeteket (most vannak sajtó alatt) de meg vagyunk győződve arról, hogy szerzők bizonyára azért adják ki, mert nincsenek megelégedve a mostani hasonló tankönyvekkel, s jobbat akarnak nyújtani ezek helyett.

A Paedagogiai Plutarch 6., 7. és 8-ik füzetei egyszerre jelentek meg a következő tartalommal:

1. *Mednyánszky J.* (vége) Rissányi J.-tól. 2. *Locke*, Felméri Lajostól. 3. *Gyertyánffy J.* dr. Tóth Kálmántól. 4. *Molnár L.* dr. Zsengeri S.-tól. 5. *Dugonics A.* dr. Márki S.-tól. 6. *Dr. Kehr K.* Ebenspanger J.-tól. 7. *Berecz A.* dr. Gerevich Emilől. 8. *Ballagi Károly*, Tóth Páltól. 9. *Péterfy S.* Böngérfy J.-tól. 10. *Erdődi J.* (folyt.) Seeman G.-tól.

A magyar néptanító anyagi helyzete. Irta Ember János. Ezen czimmal jelent meg pár nap előtt egy reánk nézve igen érdekes munka, mely részletesen foglalkozik helyzetünkkel. Ember — miként írja — szilárdan meg van győződve arról, hogy népnevelésünk mostani miserábilis állapotából mindaddig ki nem emelkedhetik, míg a tanítósnak türehető anyagi létet nem teremtünk s épp azért adta ki említett munkáját, hogy az intező köröket meggyőzze a felől, hogy ha népoktatásunkat emelni akarják, első és főteendőjük, hogy a tanítósnak anyagi helyzetének kérdését megoldják. Ember J., helyesen gondolkodik és tapasztalatait ügyesen sorolja elő.

A munkát t. olvasóink figyelmébe melegen ajánljuk. Ára 50 kr. Megrendelhető szerzőnél Ungvárott. — Jövő számunkban mutatványt közlünk belőle.

MI UJSÁG?

Az **idegen szavak** magyarázatát, lapunk tereinek nagyobbítása végett elhagyjuk, de ha ki hiányát érezné, annak a Társalgó rovatban megfogjuk adni a feleleteket.

Igen tisztelt olvasóinkat felhívjuk, hogy az őszi gyűléseken a lapunk vezércikkében ajánlott tételeket beszéljék meg s az eredményt sziveskedjenek minél bővebben tudatni velünk.

Karavelov Petykó Bulgária miniszterelnöke, aki a mostani bulgár mozgalomnak oly sokszor említettik, valamikor néptanító volt Rumeniában felesége pedig orosz származású tanítóanő.

— Germanizálással vádolt magyar tanulók. Kecskénét és Nagy-Körös bizonyára félreteszik a közmondásos gyűlölködést s egy szívvél és egy lélekkel fogja visszautasítani a „Berliner Tagblatt“ ama ráfogatását, hogy tanítók germanizálnak. Nevezett lapban ugyanis egy állítólag Magyarországon járt névtelen ur cikket közöl, melyben a többi közt ezeket találja fel: „Szeged tájékaról már elvonult a víz, midőn a szerencsétlen város fntólagos meglátogatása után hozzá láttam, hogy a pusztán keresztül gyalog tegyem meg az utat Budapestig Ott voltam magyarország szívében, hol falvakban, mezővárosokban és városokban, mint Kistelek, Félégyháza, Kecskemét Nagy-Körös Czegléd, a magyar elem a mai napig a legtisztábban maradt fenn. Itt csak a magyar szót hallani és a zsidókon kívül majdnem csak a tanítók beszélnek németül. Megvallom: a sok meglepetés között, melyben Magyarországon részesültem, egy sem érintett oly sajtászerűen, mint az a lehetőség, hogy magyar tanítókkal magyar lakosság között németül érintkezhettem. — Nemcsak hogy megtanulták, de tanították is. Ezekkel az urakkal való érintkezésnek köszönhetek némely betekintést a viszonyokba, melyek talán különben elkerülték volna figyelmemet, készségüknek köszönhetem a felvilágosítás sok kétséges pontot illetőleg a népnek politikai és kulturális életébe és vendégszeretetüknek köszönhetek néhány mulatságos és vidám órát. — Még ma is kedvteléssel gondolok arra, hogy lehetséges volt a között a tősgyökeres magyar lakosság között a tizenkilencedik század német költészetéről felolvasásokat tartani. Nemcsak, hogy a magyar hatóságok erre a szükséges engedélyt megadták, de sőt a magyar iskolaigazgatók is készségesen rendelkezésemre bocsátották iskolatermeiket, és felszólították a lakosságot, hogy járjanak el felolvasásaimra és az összes tanítókkal együtt leghálásabb hallgatóim közé tartoztak. Egyéb állásu magyarokkal, kereskedőkkel, iparosokkal, földbirtokosokkal való érintkezésemben is azt tapasztaltam, hogy a német tudományt, német szorgalmat és német kulturát a magyarok is abban a tiszteltben részesítik, a melyre igényt emelhet.“

† Váradí Károly kolozsmegyei tanfelügyelőt a legnagyobb részvét kísérté pár nap előtt sirjába. Amint írják, nagy barátja volt a tanítóknak s a népnevelés ügyét nagy buzgalommal ápolta megyéjében. Különös súlyt fektetett arra, hogy a magyar nép nemzeti jellegét őrizzék meg a tanítók. Tehát nagy magyar volt és derék hazafi. Mint ilyent kétszeres fájdalommal tették sirjába, melyre őszinte részvétünk gyászkoszoruját mi is ráteszszük. — Csendes béke lengjen sirhalma fölött!

Tanítók miatyánkja. Miatyánk, kinek néptanító volt a fiad, szenteltessék meg a neved sz. fiad hivatalával együtt. Jöjjön el az az idő, hogy Trefortot áldhassuk és egyszer a mi akaratumk is teljesedjék, miképen magunk között, ugy a nemzet előtt is. Mi kenyerünket add meg nekünk párbér nélkül, és bocsásd meg a népnek ellenünk elkövetett bűneit miképen mi is megbocsátunk hogy ne böstörködjenek ellenünk. És ne vigy minket hátrafelé, mint a jeles kormány de szabadíts meg a tekintetes iskolaszéktől, mert ezeké nem a tanügy, hanem a kaptafa és ekeszarva. Amen. — (Gárdonyi.)

Az abauj-tornamegyei gazdasági egyesület az ugyan-e megyébe tartozó néptanítók között, kik a gazdálkodási ismeretek terjesztésében buzgólkodtak 10 aranyat fog szétosztani.

Kis Dávid szegedi gazdag agglégény 35 ezer frtot hagyott a szegedi népiskoláknak azon föltétellel, hogy kamataiból évenként 60 szegény gyermeket ruházzanak fel.

Ez sem mindennapi história. Tóth Elek gönczi ref. tanítót a mult hónapban Görgőre választották meg. Állását két hét mulva asszonynyal és két kis gyermekkel foglalta el. Meg is kezdte a működését, de alig egypár nap mulva, megtudták, a görgőiek, hogy a tanító ur a gönczi kollegájától szöktetett magának asszonyt. Neki rontottak. Elmenekült az asszonynyal együtt, nem tudni hova. A gönczi kollega, kit Tóth Elek ur megasszonytalanított, alighanem azt sóhajtja utána hogy: „Szegény tatár!”

Hymen. Keller Vilmos tanító a mult napokban jegyezte el Duna-földváron Niefergal Gizella kisasszonyt. — Nemes Endre vajtai tanító jegyet váltott Ditrich Szilvia kisasszonynyal. — Zong János tanító nőül vette Kálmán Erzsike kisasszonyt Debreczenben. — Nagy Károly debreczeni ref. fitanító aug. 10-én váltott jegyet Szilágyi Ida kisasszonynyal, Sz. József érendrédi földbirtokos kedves loányával.

A felvidéken Árva, Trencsén, Turócz és Liptómegekből mindig újabb hírek érkeznek a tanítók nyomoráról. Zolyom megyében 17 olyan tanító van, akiknek egyenkint nincs 100 frt jövedelmök, beleszámítva a lakást és az összes járandóságot. — Duprán Kalován a tanító összes jövedelme 40 frt. Kalinkán 61 frt. Zolenán 79 frt. Az Ellenzék ezt a megjegyzést teszi ezen állapotokra: „Hja a közoktatásügyi miniszter ur nem ér rá ezeken segíteni, mert nagyon el van foglalva — cikkek és levelek irogatásával.”

T Á R S A L G Ó.

Kérdések.

15. Melyik kartársam lenne szives a madarak kitömésének módjával engem akár e b. lap utján, akár levélben megismertetni? Viszonszolgálatra kész

Kerecsenden (Heves m.)

Magyari Károly.

16. Van-e a papnak, mint iskolaszék elnökének joga, kénye kedve szerint, tanító tudta nélkül a tanulókat az előadásokról mindig vagy gyakran fölmenteni?

17. Kötelessége-e a tanítónak pl. 60 számú tanulóval ellátott népiskolában 9 vagy 10 tanulóknak előadást tartani, — ha a többi a pap, mint iskolaszék elnöke által fölmentetett?

Jaczkovits János,
néptanító.

Szerkeszti és kiadja: *Ziegler Géza.*